

Република Македонија

Министерство за информатичко општество и администрација

МЕТОДОЛОГИЈА

ЗА ОЦЕНКА НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА

Скопје 2013

1. Вовед

1.1. Цел на Методологијата за оценка на спроведувањето на регулативата

Методологијата за оценка на спроведувањето на регулативата (во натамошниот текст: Методологијата) има за цел да го дефинира процесот на оценка на спроведувањето на регулативата) како последна фаза во процесот на креирање политики. Преку „Ex-post“ оценката на спроведувањето на регулативата министерствата и другите органи на државната управа го следат и ги утврдуваат успехот и / или неуспехот во постигнувањата при спроведувањето на регулативата, причините и факторите кои влијаеле за тоа, со цел да се научи од искуството и да се подготват поквалитетни и издржани регулативи.

1.2. Политички контекст – потреби и определби за оценка на спроведувањето на регулативата

Методологијата воведува оценка на спроведувањето на регулативата која се однесува на проценка на успешноста, резултатите и влијанието од спроведувањето на донесената регулатива. Процесот на оценката на спроведување на регулативата соодветствува со последната фаза на процесот на креирање политики – оценка на политиките. Процесот на оценка на спроведувањето на регулативата целосно е вграден во системот за подготвување на квалитетни политики преку постапките за стратешко планирање во Владата на Република Македонија и министерствата и постапките за анализа и координација на политиките и донесување на одлуките на Владата на Република Македонија.

1.3. Придобивки од воведување на оценка на спроведувањето на регулативата

Со воведувањето на оценката на спроведување на регулативата се овозможува да се соберат податоци за тоа што се постигнало со регулативата, на кој начин и со колку ресурси, како и дали е постигната целта, и доколку не е, кои фактори влијаеле. Овие информации треба да се земат предвид при развојот на нови политики и регулативи или при измена на постојните. Со тоа оценката на спроведување на регулативата овозможува „учење од искуството“, втемелување на одлуките врз докази и воведување на рационалност во процесот на креирање на политиките.

Една од очекуваните придобивки со воведувањето на оценката на спроведување на регулативата е унапредување на „управувањето насочено кон резултати“. Во процесот на оценката на спроведувањето на регулативата, министерствата треба да го испланираат спроведувањето на регулативите на начин на кој ќе се постигнат повеќе резултати кои подоцна ќе бидат утврдени во процесот на оценката на спроведување на регулативата, со што ќе се обезбеди зголемена ефективност на регулативите.

Со воведувањето на процесот за редовна оценка на спроведувањето на регулативата граѓаните како крајни корисници добиваат информација за тоа што е спроведено, со помош на искористување на колку ресурси и заради постигнување на кои цели.

1.4. Опсег на методологијата

Со оваа методологија се даваат насоки за начинот на спроведување и постапување на министерствата во рамките на процесот на оценката на спроведување на регулативата.

При спроведување на процесот на оценката на спроведување на регулативата од страна на министерствата се вклучуваат и засегнатите страни и независните тела во процесот на оценката на спроведувањето на регулативата.

2. Процес на оценка на спроведувањето на регулативата

Во процесот на оценката на спроведување на регулативата министерствата прибираат информации и од сите независни институции кои вршат надворешна проценка на успешноста на политиките и ефективноста на регулативите. При донесување на одлука за пристапување кон изменување, дополнување на постојното законско решение или донесување ново, оценката на спроведување на регулативата се користи за да се научи од искуството од спроведувањето на постоечката регулатива за да се избегнат недостатоците и да се одбере решение со кое на најефикасен и ефективен начин ќе се постигне предвидената цел.

2.1. Спроведување на процесот на оценка на спроведувањето на регулативата

Процесот на оценката на спроведувањето на регулативата опфаќа три чекори: планирање, спроведување и известување.

Шематскиот приказ на процесот на оценката на спроведувањето на регулативата е даден во прилог и е составен дел на оваа методологија.

2.1.1. Чекор 1: Планирање на оценката на спроведување на регулативата

Планирањето на оценката на спроведувањето на регулативата се прави паралелно со процесот на стратешко планирање и подготвување на Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија. Секое министерство, во рамки на процесот на стратешко планирање, предвидува спроведување на оценката на спроведувањето на најмалку две регулативи на годишно ниво. Предлозите за оценка на спроведувањето на регулативата се вградуваат во Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија.

Во фазата на планирање, секое министерство во чија надлежност е спроведувањето на законите чие спроведување се планира да биде предмет на оценка, подготвува план за спроведување на оценката на спроведување на регулативата, кој се објавува на веб-страницата на министерството. Планот содржи информации за причините за оценката, методот и прашањата на оценката, надлежната организациона единица во ресорното министерство која ќе ја спроведува оценката, изворите на информации, ресурсите кои ќе се користат и заинтересираните страни вклучени во спроведувањето на регулативата или корисници на истата кои ќе бидат вклучени во оценката.

2.1.1.1. Дефинирање на причините за оценка

При планирање на оценката на спроведувањето на регулативата потребно е да се утврди нејзината главна причина. Утврдувањето на причините се врши со одговарање на основните прашања, и тоа: колкав е обемот на оценката; за кого е наменета; дали со оценката се утврдува квалитетот на спроведувањето на регулативата или вредностите кои се создале и/или смениле при процесот на спроведување на регулативата; дали целта на оценката е да се идентификуваат области за унапредување на истата и слично.

2.1.1.2. Дефинирање на централните прашања за оценка

Следниот чекор во планирањето на оценката на спроведување на регулативата е утврдување на централните прашања на кои се бара одговор со оценката. Централните прашања се врзани со откривање на ефективност и корисноста на спроведувањето на законското решение и дали постигнатите резултати ги оправдуваат вложените средства и трошоци за спроведување.

2.1.1.3. Дефинирање на методот на оценка

Во зависност од тоа во која фаза на спроведувањето на регулативата се отпочнува со оценка, се дефинира и методот. Постојат три методи на оценка:

- а. Оценка на *процесот* на спроведување на регулативата
- б. Оценка на *резултати* од спроведувањето на регулативата
- в. Оценка на *влијанието* од спроведувањето на регулативата

Методите на процесна оценка и оценката на резултати може да се спроведат и по две години од донесувањето на регулативата, додека за методот на оценка на влијанието најчесто се потребни најмалку четири години од донесувањето на регулативата.

2.1.1.4. Дефинирање на изворите на информација за спроведување на оценката на спроведување на регулативата

За да оценката на спроведување на регулативата биде заснована на докази, уште во фазата на планирање потребно е да се идентификуваат изворите на информации кои ќе бидат користени, алатките за нивно собирање (како на пример: интервјуа, преглед на извештаи, анкети, согледувања и сл.), како и субјектите кои собираат податоци за следење на спроведувањето на регулативата, и истите да ги стават на располагање на организационата единица во ресорното министерство која ја спроведува оценката.

2.1.1.5. Планирање на потребните ресурси за спроведување на оценката на спроведување на регулативата

Планирањето на ресурсите за спроведување на регулативата треба да биде направено врз основа на воспоставените внатрешни постапки во секое министерство и во согласност со процесот на стратешко планирање. Планираните

ресурси (финансиски, човечки, опрема, простор и сл.) треба да се соодветни и доволни за спроведување на активностите на собирање на информации кои ќе овозможат преку анализа да се добие одговор на централните прашања на оценката на спроведувањето на регулативата.

2.1.1.6. Планирање на временска рамка и активности за спроведување на оценката на спроведување на регулативата

На основа на претходно спроведените чекори потребно е да се изготви план за спроведување на оценката на спроведување на регулативата кој ги идентификува централните прашања, методот, изворите на информации и алатките за собирање, како и временската рамка за спроведување на оценката на спроведување на регулативата. Планот го подготвува организационата единица која е одговорна за спроведување на регулативата и која истовремено го предводи процесот на оценка. Планот се подготвува најдоцна 60 дена од објавувањето на Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија. Планот за спроведување на оценката на спроведување на регулативата, се објавува на веб-страницата на министерството.

2.1.2. Чекор 2: Спроведување на оценката на спроведување на регулативата

Оценката на спроведување на регулативата ја спроведува организационата единица во ресорното министерство кое е одговорно за спроведување на регулативата. Во работната група учествуваат претставници на сите органи и тела кои учествувале во спроведувањето. Во текот на спроведувањето на оценката на спроведување на регулативата, работната група може да користи информации и да ги вклучува и корисниците во собирањето на докази за процесот на спроведување, резултатите од спроведувањето и влијанието на спроведувањето на регулативата.

Секое министерство кое спроведува процес на оценка на спроведување на регулативата утврдена со Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија треба да подготви Извештај за оценката на спроведување на регулативата.

2.2.1.1. Формирање на работна група за оценката на спроведување на регулативата

Министерството кое ја спроведува оценката на спроведување на регулативата, 15 дена по објавувањето на Планот за спроведување на оценката на спроведување на регулативата формира работна група во која може да учествуваат и претставници на други институции. Секое министерство и другите органи на управата на барање на министерството назначуваат свој претставник за член во работната група. Со овој пристап учесниците во спроведувањето учествуваат во оформувањето и планирањето на оценката, обезбедуваат докази (информации кои самите ги имаат во институциите кои ги претставуваат и информации кои ги собираат од други извори, како на пример корисниците на регулативата), ги анализираат податоците и го изготвуваат нацрт извештајот на оценката, ги спроведуваат консултациите и на оваа основа изготвуваат конечен извештај на оценката.

2.2.1.2. Спроведување на оценката на спроведување на регулативата

Во зависност од тоа кој метод на оценка е определен да се користи, спроведувањето на оценката на спроведување на регулативата може да опфати:

А) Собирање на податоци преку кои ќе се верификува процесот на спроведување и ќе се утврдат активностите кои се превземени за спроведување на регулативата и изворите на верификација дека активностите се случиле;

Б) Собирање на податоци за резултатите од спроведувањето на регулативата што овозможува да се оцени дали целта на донесувањето на регулативата е постигната;

В) Собирање на податоци за влијанието кое спроведувањето на регулативата го има врз односите во општеството, одредени појави, влијание врз создавање на нови вредности, општествен раст и развој и сл.;

Г) Анализа на податоците која се врши на крајот од процесот на спроведување на оценката на спроведување на регулативата.

Спроведувањето на оценката на спроведување на регулативата трае најдолго до шест месеци. За оценка на спроведувањето на системски закони спроведувањето на оценката на спроведување на регулативата може да трае подолго од шест месеци.

2.2.1.2.1. Собирање на податоци од следењето на процесот на оценка на спроведување на регулативата

Во првата фаза од процесот се обезбедуваат податоци преку кои се верификува процесот на спроведување на регулативата. Овие податоци се обезбедуваат преку индикаторите за следење на спроведување на регулативата кои се содржани во акцискиот план за имплементација на регулативата. Индикаторите мерат дали и во кој обем очекуваните резултати се постигнати. Податоците добиени преку изворите на верификација (на пример листи на учесници, известувања од направен инспекциски надзор и сл.) потврдуваат кои активности за спроведување на регулативата се превземени, од кого, кога и колкави се трошоците за нивното спроведување.

2.2.1.2.2. Собирање на податоци за резултатите од спроведувањето на регулативата

Во втората фаза од процесот се оценува успехот од спроведувањето на регулативата. Успехот се оценува од аспект на тоа дали целите кои се зацртани се исполнети, но и од аспект каква вредност со спроведувањето се создава за корисниците на регулативата. За таа цел, во оваа фаза, работната група ги вклучува засегнатите страни преку интервјуа, анкети на задоволство, консултации и сл. Министерството, во зависност од темата и опсегот на регулативата, одлучува за примената на една или повеќе техники за оценка на резултатите.

2.2.1.2.3. Собирање на податоци за влијанието на регулативата

Во третата фаза од процесот се собираат податоци преку кои ќе се утврдат промените кои се случиле во општеството заради спроведувањето на регулативата. Оваа фаза има за цел да утврди кои нови вредности се создале, зошто и како тие може да влијаат на понатамошниот општествен раст и развој.

2.2.1.2.4. Анализа на податоците

Анализата на податоците овозможува синтеза на собраните податоци, но и откривање на односите и причинско - последичните врски меѓу спроведувањето на регулативата и резултатите односно неуспехот да се постигне целта.

2.1.3. Чекор 3: Известување за оценката на спроведување на регулативата

Извештајот за оценката на спроведување на регулативата содржи: резиме; вовед; методологија; опис, дефиниции и корисници; ресурси, извори на информации, докази; оценка на процесот; оценка на резултатите; оценка на влијанието; препораки и заклучоци. Извештајот за оценката на спроведување на регулативата претставува документ во кој збирно се прикажуваат резултатите од спроведената анализа, стекнатите сознанија како и предложените препораки за законодавниот процес во иднина. Врз основа на извештајот, се добиваат информации како министерствата ја спровеле регулативата, со кои проблеми се соочиле, кои резултати и влијание го постигнале, а врз основа на тоа искуство, која насока во законодавниот процес ќе ја одберат (измена на регулативата, донесување на нова и / или да не се превзема ништо).

3. Организација е на процесот на оценката на спроведување на регулативата

3.1. Координација на процесот на оценката на спроведување на регулативата

Процесот на оценката на спроведување на регулативата го координира Министерството во чија надлежност е креирањето и спроведувањето на регулативата чие спроведување се оценува. Државните службеници во министерствата кои се вклучени во организацијата и стручната поддршка на процесот на оценката на спроведување на регулативата ги спроведуваат и следниве активности:

- Собирање на податоци
- Организирање на консултации, интервјуа, дискусии во фокус групи
- Анализа на податоците
- Пишување на извештај за оценката на спроведување на регулативата
- Објавување на конечниот извештај на веб страната на министерството.

3.2. Организација на процесот на оценката на спроведување на регулативата во Владата на Република Македонија

Во рамките на процесот на стратешко планирање, од страна на секое министерство на Владата на Република Македонија се предлага кои регулативи треба да се предмет на оценка за следната година, кои како предлози се внесуваат во Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија.

Прилог . Шематски приказ на процесот на оценката на спроведување на регулативата

